

07. Konuşma becerisine yönelik bir uzman değerlendirme ölçeği geliştirme çalışması¹

Rukiye IŞIK AYDIN²

İlhan ERDEM³

APA: Işık Aydın, R. & Erdem, İ. (2022). Konuşma becerisine yönelik bir uzman değerlendirme ölçeği geliştirme çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 106-120. DOI: 10.29000/rumelide.1192509.

Öz

Bu çalışmada, konuşma becerisinin temel unsurlarının ölçülmesine yönelik olarak bir uzman değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında ilk olarak literatür taramasına gidilerek konuşmada temel arz eden konuları içeren bir madde havuzu oluşturulmuş; bir ölçme-değerlendirme ve iki alan uzmanı ile ön değerlendirmeye gidilerek görüş alışverişi gerçekleştirilmiştir. Yapılan ön değerlendirmeler sonrasında, tekrar uzman görüşüne sunmak üzere 28 maddelik bir taslak oluşturulmuştur. Uzmanlar, kendilerine sunulan 28 maddenin 26'sını uygun bulmuş; sıra, uygun görülen maddelere istatistiksel yöntemleri içeren geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılmasına gelmiştir. Ölçek ilk olarak 26 madde ile 30 öğretmen tarafından 289 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Elde edilen verilerle açımlayıcı faktör analizleri yapılmış, analizlerde 19 maddenin tek faktörlü bir yapıyla toplam varyansın %62'sini karşılandığı belirlenmiştir. Daha sonra doğrulayıcı faktör analizleri için 19 maddelik ölçek kullanılarak 20 öğretmen tarafından 200 öğrencinin değerlendirilmesi sağlanmış ve elde edilen verilerden yola çıkılarak toplam 17 maddenin uygun değerlere ulaşabildiği (X^2/sd [CMIN/DF]: 1,453, CFI: .970, GFI: .907, RMSEA: .048) ancak 2 maddenin ölçekten çıkarılması gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla 17 maddeye ait veriler Cronbach Alpha ile test edilmiş ve ortaya .941 oranında, yüksek olarak kabul edilebilecek bir değer çıkmıştır. Yürütülen çalışmalar sonunda Konuşma Becerisi Uzman Değerlendirme Ölçeği, 17 maddeden ve tek boyuttan oluşan son hâlini almıştır.

Anahtar kelimeler: Konuşma becerisi, uzman değerlendirme, konuşma ölçeği

Development of an expert assessment scale on speaking skills

Abstract

This study, aimed to develop an expert evaluation scale to measure the basic elements of speaking skill. Within the scope of the research, first of all, a literature review was made and an item pool was created that includes the topics that constitute the basis of the speech; A preliminary assessment was made with one measurement-evaluation and two field experts, and a 28-item draft was formed to present it to the expert again. Since 26 items of the scale were found suitable by experts, the scale was first applied to 289 students by 30 teachers for validity and reliability analyzes including statistical

¹ Bu çalışma "Yansıtıcı Düşünmenin Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerisine Yönelik Problemlerinin Tespiti ve Çözümüne Etkisi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Arş. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Muş, Türkiye), r.isik@alparslan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4840-4031. [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 05.09.2022-kabul tarihi: 20.10.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1192509]

³ Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Malatya, Türkiye), ilhan.erdem@inonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4244-6225.

methods. Exploratory factor analyzes were performed with the data obtained, and it was determined that 19 items covered 62% of the total variance with a single factor structure. Then, 200 students were evaluated by 20 teachers by using a 19-item scale for confirmatory factor analyses; and based on the data obtained, a total of 17 items could reach appropriate values (X^2/sd [CMIN/DF]: 1.453, CFI: .970, GFI: .907, RMSEA: .048) but it was determined that 2 items should be removed. In addition, in order to determine the reliability of the scale, the data of 17 items were tested with Cronbach Alpha and a bit value of .941 which can be considered high was found. At the end of the studies carried out, the Speaking Skills Expert Evaluation Scale took its final form consisting of 17 items and one dimension.

Keywords: Speaking skill, expert assessment, speaking scale.

1. Giriş

Dört temel dil becerisinden biri olan konuşma, bireysel ve sosyal hayatın merkezinde yer alır. Dinleme becerisinden sonra edinilen ve genel olarak çok küçük yaşlarda ortaya çıkan konuşma becerisi, esasen doğal bir süreç içerisinde oluşur ve gelişir. Temel düzeydeki konuşma kazanımları için özel bir öğretim sürecine (bazı şahsi sorunlar ve hastalıklar hariç) ihtiyaç duyulmaz. Ancak konuşmayı etkileyen çok sayıda unsur mevcuttur ve iyi bir konuşmacı olmak, ana konuşma edinimi ve kazanımlarının çok ötesinde yeterlikler gerektirir.

Konuşma; duygu, düşünce ve isteklerin oral yollarla iletilmesi sürecidir (Er, 2013; Şahin, 2019). Konuşmanın meydana gelmesi için bazı bilişsel, fiziksel, sosyal ve kültürel unsurlar bir arada bulunmalı ve sağlıklı bir süreç dâhilinde işlenmelidir (Calp, 2010). Bilişsel olarak konuşmanın başlangıcı ve devamı algı, dikkat, bellek gibi zihinsel aşamalardan geçilerek yapılandırılır (Erdem, 2014). Ayrıca beyindeki birçok alan, konuşma becerisinin ortaya çıkması ve gelişmesi üzerinde etki sahibidir (Aytan ve Güneş, 2020). Konuşmanın fiziksel boyutunu ise seslerin üretimi oluşturur. Dilin yapı taşlarını oluşturan seslerin meydana gelmesi için diyafram, akciğerler, gırtlak ve ağız bölgesindeki anatomik yapıların koordineli biçimde çalışması gerekmektedir (Erdem, 2014). Sosyal ve kültürel alanda konuşma, yakın ve uzak çevre ile kurulan tüm ilişkileri doğrudan etkiler (İşcan, 2015). Birey, içerisinde doğduğu toplumun ana diline maruz kalır ve çevresiyle kurduğu her ilişki onu belirli bir dil ve kültür bağlamında ilişkiler kurmaya doğru iter (Aksan, 2009). Bu nedenle konuşmanın zihinde yapılandırılan ve motor beceriler vasıtasıyla uygulanan sosyal-kültürel alt yapıdaki bir eylem olduğu söylenebilir.

Bilişsel ve fiziksel yapılarıdaki sağlıklı ve uyumlu işleyişin yanı sıra iyi bir konuşmacının bazı vasıflara da sahip olması beklenir. Kullanılan dile yeterli düzeyde hâkim olma, dinleyici özellikleri ve bağlamdan haberdar olma, parça üstü birimlerin etkin kullanımı, söz varlığı, bilgi birikimi gibi faktörler, yürütülen sözlü iletişim etkinliklerinin niteliğini belirler (Bozkurt, 2019). Konuşmanın zor yönlerinden biri de anlık olarak gerçekleştirilmesi ve konuşmacıya kontrol etme/düzeltilme şansı vermemesidir. Bu nedenle konuşmacı, sözlerini oldukça dikkatli biçimde seçme ve iletişimde yanlış ya da eksik anlaşılmaya sebep olacak söylemlerden kaçınma baskısı altındadır. Diğer yandan, yapılan konuşmaların içeriği kadar konuşmacının üslubu ve tavırları da sözlü iletişimin dikkate değer noktalarıdır (Kardaş, 2017).

Konuşma eğitimi, öğrencilerin oldukça erken yaşlarda edindikleri sözlü ifade becerisinin desteklenmesini ve geliştirilmesini sağlayan sistemli çalışmalardır ve okul öncesinden yükseköğrenime kadar, örgün eğitimin her kademesinde az çok yer bulur (Büyükkiz ve Hasırcı, 2013; Yağmur Şahin ve Zorlu Kana, 2015). Tüm eğitim-öğretim faaliyetlerinde olduğu gibi konuşma eğitiminde de ölçme ve değerlendirme çalışmaları eksiklik ve ihtiyaçların belirlenmesi, düzenli ve sağlıklı bir ilerleyişin

sağlanması, kazanımların yeterliğinin sorgulanması gibi birçok gerekliliği karşılamada anahtar konumundadır (Göçer, 2014).

Diğer dil becerilerinden de beklendiği üzere, konuşma becerisi süreç ve sonuç odaklı olarak ölçme işlemlerine tabi tutulmalı; öğrencilerin gelişimi düzenli olarak takip edilmeli ve değerlendirilmelidir (Duran ve Öztürk, 2019). Ancak sahip olunması gereken zengin alt yapı ve karmaşık süreçler, konuşma becerisine ilişkin ölçme ve değerlendirme çalışmalarında birtakım zorluklar yaratmaktadır (Çerçi, 2015; Göçer, 2014). Öncelikle konuşmanın çok yönlü yapısı, tek bir ölçme aracıyla veya tekniğiyle bu becerinin ölçülmesini ya da değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle konuşma eğitiminde, süreç ve ürün temelli birçok ölçme/değerlendirme yöntemi hakkında bilgi sahibi olmak ve farklı ölçme araçlarından yararlanmak gerekir (Şahin, 2019). Bir başka zorluk da ölçme ve değerlendirme çalışmalarını nesnel ve güvenli biçimde yürütecek, yeterli donanıma sahip kişilere ulaşmanın her zaman mümkün olamamasıdır (Dağ Pestil ve Özden, 2018). Kalabalık sınıflarda öğrencilerin performans düzeylerini tek tek belirleme, uygun ölçme aracı seçme, merkezi sınavlarda diğer becerilerin gölgesinde kalma gibi zorluklar da konuşma becerisinin yeterli oranda ölçme ve değerlendirme işlemine tabi tutulamaması sonucunu doğurmaktadır (Karatay ve Dilekçi, 2019). Ayrıca, konuşma becerisinin alt boyutlarına yönelik farklı değerlendirmeler, hazırlanmış olan ölçme araçları arasında da kavramsal ve kategorik farklılıklar bulunmasına neden olmaktadır (Bozkurt, 2017). Yaşanan sorunlar, konuşma becerisini ölçme ve değerlendirmeye fırsat verecek araçların ve yöntemlerin geliştirilmesini gerekli kılmakta ve bu konudaki çalışmaların önemini arttırmaktadır.

Konuşma becerisinin ölçümünde farklı tür ve yapıdaki ölçme araçlarından/yöntemlerinden yararlanmak mümkündür. Yaygın olarak kullanılan ölçme araçlarını değerlendirme ölçekleri, tutum ölçekleri, ürün dosyaları, kontrol listeleri, rubrikler, değerlendirme/gözlem formları oluşturur (Kıymaz ve Doyumğaç, 2020; Şahin, 2019). Konuşma becerisini ele alan ölçeklerin bir kısmında konuşmacı doğrudan doğruya kendi yeterliklerini ortaya koymaya çalışır ve böylece öz değerlendirme yoluna giderek farkındalık geliştirir (Öztahtalı ve Şahin, 2020). Öz değerlendirme odaklı ölçeklerde, tutum ve kaygı gibi durumların yer aldığı ve öğrencilerin konuşmaya karşı duyuşsal yaklaşımlarının irdelendiği de görülür (Gündüz ve Demir, 2021; Topçuoğlu Ünal ve Özer, 2017). Öz değerlendirme süreçleri oldukça etkili sonuçlar doğururken konuşmacının kendi konuşmasını her zaman en iyi biçimde değerlendirmesini beklemek de eksik bir yaklaşım olabilir. Bu nedenle öğrencinin performansını gözleme şansını olan akranları veya konunun uzmanları tarafından yapılan değerlendirmeler oldukça önemli sonuçlar verebilmektedir (Temizyürek, 2014). Özellikle de öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmede doğrudan sorumluluk üstlenen öğretmenlerin değerlendirmeleri, öğretim sürecinin yapılandırılması açısından elzemdir (Hamzadayı ve Dölek, 2017).

Türkçe eğitiminin önemli bir parçasını oluşturan konuşma becerisi ile ilgili istekler ve ihtiyaçlar, bu çalışmanın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çalışmada, konuşma becerisinin ölçülmesi adına bir Uzman Değerlendirme Ölçeği'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ölçekte konuşmanın temel unsurlarına yer verilmesi hedeflenmiştir.

2.Yöntem

Konuşma becerisine yönelik bir ölçek geliştirmeyi amaçlayan bu çalışma, tarama temelli bir araştırmadır. Nicel yöntemlere göre tasarlanan tarama deseninden, büyük gruplarla yürütülen ve belirli bir durumun kendi koşulları içerisinde ortaya konulmasını sağlayan araştırmalarda yararlanılır (Mazlum ve Atalay Mazlum, 2017; Sönmez ve Alacapınar, 2019). Yapılan taramalar sonucunda toplanan

verilerle, ilgili konuya hem güncel durumuyla yaklaşılr hem de çeşitli değerlendirmeler için fırsat sunulur (Karaasar, 2012; Arslantürk, 2004). Bu araştırmada, yapılandırılan ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilecek istatistiksel işlemlere ait veriler, öğretmenler tarafından öğrencilerin konuşma becerilerine ait durumları değerlendirilerek tarama yoluyla elde edilmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Ölçeğin geliştirilmesine aracılık eden çalışma grubunu, açıklayıcı faktör analizinde (AFA) 30 öğretmen ve 289 öğrenci; doğrulayıcı faktör analizinde (DFA) 20 öğretmen ve 200 öğrenci oluşturmuştur. Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri için kullanılan veriler, farklı gruplardan elde edilmiştir. Ölçek geliştirmede çalışma grubunun büyüklüğüne yönelik görüşlerde genellikle madde sayısına odaklanıldığı görülmektedir. Madde sayısına yönelik değerlendirmelerde, toplam madde sayısının 5 katını kabul edenler olduğu gibi 10 ila 15 katına kadar ulaşılması gerektiğini belirten kaynaklar da mevcuttur (Bilicioğlu Güneş, 2021; Çolakoğlu ve Büyükekşi, 2014).

Bu çalışmada, ölçeğe ilişkin analizlerde öğrenci sayısının madde sayısının en az on katına ulaşması için çaba sarf edilmiş, bu sayı yakalanıncaya kadar uygulamaya devam edilmiştir. Çalışma grubuna ait genel bilgiler şu şekildedir:

Tablo 2.1.1. Çalışma Grubu

Açıklayıcı Faktör Analizi İçin Çalışma Grubu				
Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı ve Nitelikleri			
	Cinsiyet		Sınıf	
30	Kız	158	6.	99
	Erkek	129	7.	100
	-	-	8.	90
Doğrulayıcı Faktör Analizi İçin Çalışma Grubu				
Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı ve Nitelikleri			
	Cinsiyet		Sınıf	
20	Kız	104	6.	60
	Erkek	96	7.	65
	-	-	8.	75

2.2. Verilerin Toplanması

Geliştirilmesi hedeflenen ölçeğe ilişkin taslaklar, aynı zamanda veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde Likert Ölçek Kurma (Toplamalı Sıralama) tekniğinden yararlanılmıştır. Likert tekniğiyle geliştirilen ölçekler “araştırılan konu hakkında tutum veya görüş içeren bir ifade ve bu ifadeye katılım düzeyini belirten seçeneklerden” oluşan soru maddelerinden meydana gelmektedir (Turan, Şimlek ve Aslan, 2015: 188). Her bir araştırma sorusu için katılım düzeyini belirleyen seçenekler belirli bir puana karşılık gelir ve tüm maddelere verilen yanıtların toplamından ölçekten alınan toplam puana ulaşılır (Ata Tezbaşara, 1997). Değerlendirme düzeyini belirleyen seçeneklerin sayısı ve kullanılacak ifadeler, araştırmanın konusuna göre değişebilirken genellikle 3'lü, 4'lü, 5'li ve 7'li sistem kullanılmakta ve seçeneklerde olumsuz ifadelerden olumlu ifadeler doğru (ya da tam tersi) artan veya

azalan bir sıralama izlenmektedir (Bayat, 2014). Bu ölçek; öğrencilerin konuşma becerilerinin nasıl bir görünüm sergilediğini, öğrencileri değerlendiren uzmanların puanları üzerinden belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Likert tipi ölçek için 5’li değerlendirme sistemi kullanılmış, maddelere katılım düzeyi ile ilgili olarak “hiçbir zaman, nadiren, ara sıra, sık sık ve her zaman” seçenekleri sunulmuştur.

2.3. Veri Analizi

Verilerin analizi sürecinin her basamağında (uzman görüşü alma, AFA, DFA) farklı türde teknikler ve materyaller işe koşulmuştur.

Uzman görüşüne yönelik veriler tanımlanırken Lawshe tekniğinden yararlanılmıştır. Lawshe (1975) tarafından teorik çerçevesi belirlenen ve onun ismiyle anılan teknikte, kapsam geçerliğini uzman görüşüne dayalı olarak belirlemek için alternatif bir formül sunulur. Lawshe tarafından yapılandırılan ve daha sonra birçok çalışmaya konu olan formüle göre, ölçme aracında yer verilecek bir maddenin kabul edilebilmesi için uzmanlardan alınması gereken onaylara yönelik kapsam geçerliği oranı şu şekildedir (Yeşilyurt ve Çapraz, 2018: 257):

$$KGO = \frac{Nu - N/2}{N/2} \quad \text{veya} \quad KGO = \frac{Nu}{N/2} - 1$$

Lawshe formülünde “Nu” sembolü maddeyi uygun bulan uzmanları, “N” uzman sayısını temsil etmektedir. Formül üzerinden elde edilecek değer -1 ile +1 arasındadır. Elde edilecek değerlere yönelik kriterler ise uzman sayısı baz alınarak şu şekilde belirlenmiştir (Lawshe, 1975: 568):

Tablo 2.3.1. Kapsam Geçerliğini Belirlemede Kullanılan Minimum Değerler (.05 anlamlılık düzeyinde)

Uzman Sayısı	Minimum Değer	Uzman Sayısı	Minimum Değer
5	.99	13	.54
6	.99	14	.51
7	.99	15	.49
8	.75	20	.42
9	.78	25	.37
10	.62	30	.33
11	.59	35	.31
12	.56	40	.29

Tabloda görüldüğü üzere, bu teknikte uzman sayısı arttıkça kabul edilebilir minimum değerde de azalma meydana gelmektedir. Ancak 7 ve daha az sayıdaki uzmanın tamamının (sadece 0,01 sapma payıyla) ilgili maddeye “evet” demesi beklenir.

AFA sırasında istatistiksel verileri çözümleyen bir yazılım olan SPSS’in 26. sürümüne başvurulmuş ve temel bileşenlerin (principal component) analizi sağlanmıştır. Faktör analizleri, temelde belirli bir veri setini kullanarak ölçme araçlarını oluşturan maddeler arasındaki dâhili ilişkileri ortaya koymaya ve değişken sayısını sınırlayarak ölçek için ortak bir yapı kurmaya yönelik istatistiksel yöntemlere işaret eder (Uyumaz, Mor Dirlik ve Çokluk, 2016). AFA, bir ölçme aracında yer alan “değişkenler arası ilişkileri sorgulayarak yeni bir yapı ortaya koymaya çalışan” istatistiksel işlemlerdir (Can, 2017: 315). AFA

sonuçlarına bakılarak bir maddenin kabul edilebilir olması için madde faktör yükünün 0.30'un üzerinde olması; birden çok faktörle eşleşen maddelerin faktör yükleri arasındaki farkın 0.1'den yüksek olması ve bir faktörün en az 3 maddeden oluşması gerekmektedir (Karaman, Atar ve Çobanoğlu Aktan, 2017: 1180). AFA'ya ait veriler, SPSS'te temel bileşenler analizinden (principal component) yararlanılarak çözümlenmiştir.

DFA için de yine istatistiksel verilerin çözümlendiği bir yazılım olan SPSS AMOS'un 26. sürümünden yararlanılmış ve bu programda yer alan Maksimum Likelihood (ML) yöntemi kullanılmıştır. DFA, "önceden belirlenmiş ya da kurgulanmış bir yapının toplanan verilerle ne derece doğrulandığını incelemeyi" amaçlayan istatistiksel yöntemdir (Seçer, 2015: 171). DFA ile ölçek için belirlenmiş veya varsayılmış olan faktörlerin geçerliği sınanır (Orçan, 2018). Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizinden geçebilmesi için aşağıdaki tabloda yer alan uyum indekslerinde, yine tabloda belirtilen değerleri sağlaması gerekmektedir (İlhan ve Çetin, 2014: 31; Yaşlıoğlu, 2017: 80-81):

Tablo 2.3.2. DFA Uyum İndeksleri

Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Değerler	Yüksek Değerler
CMIN/DF	<5.00	<2.00
CFI	>.90	>.95
GFI	>.90	>.95
RMSEA	<.08	<.03
NFI-TLI	>90	>95
RFI	>90	>.95
IFI	>90	>95
AGFI	>.85	>.95
SRMR/RMR	<1.00	<.05

Veri analizinde son olarak DFA sonrası elde edilen maddelerin güvenilirliğini ortaya koymak için maddelere ait verilerin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı incelenmiştir. Cronbach Alpha değeri, ölçeğin iç tutarlılığını ortaya koyacak ölçütleri belirleyen ve özellikle sosyal bilimlere yönelik ölçeklerin güvenilirliğinin belirlenmesinde yaygın biçimde kabul edilen bir yöntemdir (Bonett and Wright, 2014). Ölçeklerde ulaşılması beklenen Cronbach Alpha katsayıları ve bu katsayılarla ilişkin yorumlar şu şekildedir (Kılıç, 2016: 47):

Tablo 2.3.3. Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısına ait yorumlar

Güvenirlik Katsayısı Aralığı	Yorum
≥ 0.90	Mükemmel
$0.7 \leq a < 0.90$	İyi
$0.6 \leq a < 0.70$	Kabul edilebilir
$0.5 \leq a < 0.60$	Zayıf
$a < 0.5$	Kabul edilemez

*Elde edilen değer

3. Bulgular ve Yorum

Ölçeğin hazırlanması için öncelikli olarak literatür taraması yapılmış ve konuşmadaki temel unsurları belirlemeye yönelik madde havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra uzman görüşüne başvurularak geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin uygulanacağı taslak yapılandırılmıştır. Uzman görüşü sonrasında ise ölçeğin pilot uygulamaları yapılarak AFA ve DFA uygulanmış, güvenilirlik katsayısı kontrol edilmiştir. Sürece ilişkin ayrıntılar şu şekildedir:

3.1. Madde Havuzunun Oluşturulması ve Uzman Görüşlerinin Alınması

Ölçeğin geliştirilme sürecinde ilk olarak literatürün incelenmesi yoluyla “temel konuşma unsurlarına yönelik madde havuzu” oluşturulmuştur. Söz konusu havuzda ilk etapta 45 madde yer alırken iki Türkçe eğitimi ve bir ölçme değerlendirme uzmanı ile görüş alışverişine gidilmiş ve havuzda yer alan 28 maddenin çalışmanın kapsamına uygun olduğu düşünülmüştür. Maddelerin seçiminde kapsam geçerliğini sağlama, ölçülebilir nitelikler taşıma, açık biçimde anlaşılma, hedeflenen uzmanlık alanının dışında yeterlikler gerektirmeme gibi durumlar göz önüne alınmıştır. Ayrıca maddelerin 11’inde olumsuz durumlara değinilerek ters kodlanmaya gidilmiştir.

Ölçek için belirlenen 28 madde, bir form aracılığıyla uzman görüşüne sunulmuştur. Formda maddelere ilişkin olarak “uygun, düzeltilmeli ve uygun değil” seçenekleri sunularak değerlendirmeler alınmış; ayrıca her maddeye ek olarak “açıklamalar” bölümü altında görüş ve önerilerin bildirilmesi sağlanmıştır. Formun sunulduğu uzmanların 5’ini Türkçe eğitimi alanındaki öğretim üyeleri (2 doçent ve 3 doktor öğretim üyesi) ve 2’sini Türkçe öğretmenleri oluşturmuştur. Uzman görüşü alındıktan sonra hangi maddelerin ölçekte yer bulacağına dair değerlendirme için Lawshe tekniğine başvurulmuştur. Uzmanlar tarafından incelenen 28 maddelik taslaktaki 26 madde +1 puan alırken 2 madde 0,99 değerine ulaşamamıştır. Söz konusu maddeler ve aldıkları değerler şu şekildedir:

Tablo 3.1.1. Uzman Görüşü Sonrası İptal Edilen Maddeler

İlgili Madde	Aldığı KGO Değeri
1. Konuşurken sözcüklere ses eklemektedir.	0,71
2. Konuşmada gevşeklik (konuşma organlarının zayıflığı) sorunu yaşamaktadır.	0,42

Uzmanların çıkarılmasını veya düzeltilmesini istediği ve maddelere yönelik açıklamaları “Uzmanlık alanını (Türkçe eğitimi) aşması, göreceli karara neden olması ve gözlemlenilen ölçülmesinin mümkün olmaması” yönündedir. Uzman görüşü sonucunda, ölçeğin 26 maddelik taslağı AFA için hazır hâle gelmiştir.

3.2. Açıklayıcı Faktör Analizi

Uzman görüşü sonucu 26 maddeye düşen taslak, yapı geçerliğinin ve güvenilirliğinin sağlanması adına faktör analizlerine tabi tutulmuştur. Bunun için de 30 öğretmen, ölçeği 289 öğrenci üzerinde uygulamış ve AFA için kullanılacak veriler elde edilmiştir.

Konuşma Becerisi Uzman Değerlendirme Ölçeği’nin 26 maddelik taslağına uygulanan AFA sonucunda 2 maddenin faktör yükünün çok düşük olduğu (0,30’un altında), 5 maddenin ise birden fazla faktör altında birbirine oldukça yakın düzeylerde (0.1’den az) benzerlik gösteren değerlere sahip olduğu

(binişik) fark edilmiş ve bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Faktör analizinde uygun veriler sunmayan maddeler şu şekildedir:

- Çok alçak sesle konuşmaktadır.
- Çok yüksek sesle konuşmaktadır.
- Kelime hazinesi zengindir.
- Konuşurken tutukluk yaşamaktadır.
- Konuşurken yöresel dili (ağız) kullanmaktadır.
- Konuşurken ölçünlü dili (İstanbul Türkçesi/Standart Türkçe) ile yöresel dili (ağız) birbirine karıştırmaktadır.
- Konuşurken Türkçe sözcükler yerine yabancı sözcükler kullanmaktadır.

Bu maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra geriye kalan 19 maddeye ait AFA sonuçlarından aşağıdaki başlıklarda belirtilen değerler elde edilmiştir.

3.2.1. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik Testi

Bu testler, ölçeğin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Yapılacak analizler için ulaşılan örneklem sayısının yeterliğini ortaya koymak için öncelikle KMO değerine bakılır. En düşük oranı 0'a, en yüksek oranı 1'e karşılık gelen KMO: 0,5'ten yüksek ise kabul edilebilir, 0,7 ile 0,8 arasındaysa iyi, 0,8 ile 0,9 arasında ise yüksek, 0,9'dan fazla ise çok yüksek kabul edilir (Field, 2005). Bartlett Küresellik Testi, elde edilen verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanmaktadır (Seçer, 2015: 158). Bu test değerinin kabul edilebilir olması için 0,05'ten küçük olması gerekmektedir (Can, 2017: 325) Geliştirilmesi hedeflenen ölçeğe ait KMO ve Bartlett's Test sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3.2.1. KMO ve Bartlett's Test sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,958
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	5013,911
	Df	171
	Sig./p	,000

Elde edilen verilerde ölçeğin KMO oranı ,958 olarak belirlenmiştir. Bu durumda, çalışma gurubunu oluşturan katılımcı sayısının AFA için oldukça yüksek oranda yeterli olduğu söylenebilir. Ayrıca Bartlett küresellik testinin anlamlılığı da (Sig./p) ,000 olarak belirlenmiş ve istenen değerlere ($p < .05$) ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, ölçeğin AFA için uygun nitelikler taşıdığını göstermektedir.

3.2.2. Toplam Açıklanan Varyans Oranı

Ölçeğin kaç faktörü açıklayabildiğine ilişkin değerler, toplam açıklanan varyans oranı ile belirlenmektedir. Ölçeğin kaç faktörden oluştuğunu anlamak için de ilk olarak öz değeri 1'den yüksek ve tek başına açıkladığı varyans oranı %5'ten büyük olan alt boyutlar dikkate alınır (Seçer, 2015: 164).

Uzman değerlendirme ölçeğinde bu nitelikleri taşıyan iki alt faktör bulunmaktadır ve elde edilen değerler şu şekildedir:

Tablo 3.2.2. Ölçeğin Toplam Açıklanan Varyans Oranı

Component	Total	Initial Eigenvalues		Extraction Sums of Squared Loadings		
		% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	11,864	62,443	62,443	11,864	62,443	62,443
2	1,086	5,717	68,158	1,086	5,715	68,158

Birinci faktör hem tek başına hem de toplamda ölçeğin %62,443'ünü; ikinci faktör tek başına %5,715'ini ve toplamda %68,158'ini açıklamaktadır. Bir ölçeğin kabul edilebilmesi için açıklanan toplam varyans oranının tek faktörlü yapılar için minimum %30 olarak kabul edenler olduğu gibi faktör sayısına bakılmaksızın toplam rakamı en az %52 olarak sınırlayan kaynaklar da mevcuttur (Büyüköztürk, 2014: 135; Seçer, 2017: 164). Ayrıca öz değerler (eigenvalues) arasındaki farklılığın oranı da faktör sayısının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Birinci faktöre ait öz değer ikinci faktörün üç katından büyük olduğu durumlarda, ölçek tek faktörlü olarak kabul edilebilmektedir (Hattie, 1985; Lord, 1980, s.19). Tablo 3.2.2'ye bakıldığında birinci faktör hem toplam varyansın %62,443'ünü açıklamakta hem de ikinci faktörün aldığı öz değer (%5,717) yaklaşık on katına denk gelmektedir. Bu durumda ölçeğin tek faktörlü bir yapıya uygun olduğu söylenebilir. Tek boyutlu yapının açık bir farkla öne çıkması sebebiyle herhangi bir döndürme işlemine de gerek duyulmamıştır.

3.2.3. Madde Faktör Yükleri

Kabul edilebilir faktör sayısı belirlendikten sonra hangi maddenin hangi faktör altında açıklanabildiğini belirleyen madde faktör yükleri incelenmiştir. Herhangi bir döndürme işlemi yapılmadan elde edilen madde faktör yüklerine ait değerler şu şekildedir:

Tablo 3.2.3. Madde Ait Faktör Yükleri

Madde	1. Faktöre İlişkin Değerler	2. Faktöre İlişkin Değerler
1.	,776	
2.	,821	
3.	,797	
4.	,811	,039
5.	,866	-,292
6.	,847	-,333
7.	,830	-,337
8.	,841	-,332
9.	,831	-,292
10.	,790	
11.	,810	-,157
12.	,717	,219
13.	,800	,254
14.	,825	,196

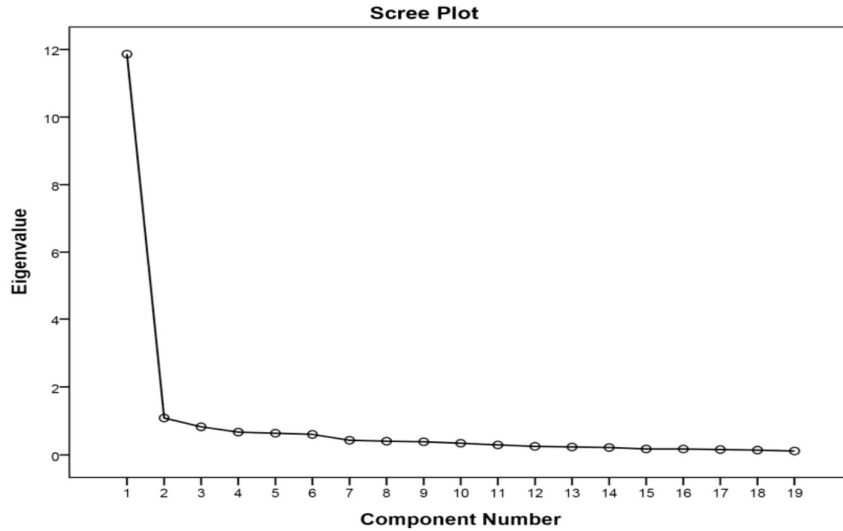
15.	,816	,197
16.	,804	,319
17.	,736	,343
18.	,621	,191
19.	,635	,314

AFA sonucunda ölçek için uygun olduğu tespit edilen 19 maddenin birinci faktöre ait yük değerleri ,866 ile ,621 arasında değişmektedir. İkinci faktöre ait değerler ise daha düşük oranlarda (-,292 ile 343) seyretmektedir. Ayrıca bir önceki tabloda birinci faktörün toplam açıklanan varyans oranının %62,443'üne denk geldiği ve ikinci faktörle arasında ciddi bir farklılık olduğu görülmüştür. Elde edilen bu değerler, tek faktörlü yapıya ait madde faktör yüklerinin ve toplam açıklanan varyans oranının iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Watkins, 2021)

3.2.4. Yamaç -Birikinti Grafiği

Faktörlerin genel durumunu tespit etmek için kullanılan bir başka yöntem de “scree plot” olarak bilinen yamaç-birikinti grafiğidir. Bu grafikte dikey eksen öz değer (eigenvalue), yatay eksen (component number) faktörleri göstermektedir. Her faktör bir nokta ile temsil edilmektedir ve noktalar arasındaki çizgiler, söz konusu faktörün toplam varyansa olan katkısını ve diğer faktörlere olan farkını ortaya koymaktadır (Field, 2005: 633). Noktalar arasındaki çizgilerin dikey ve uzun olması, ilgili faktörlerin yüksek değerlere sahip olmasına bağlıdır ve çizgi grafiğinde keskin düşüşlerin azaldığı bir kırılma noktasının olması beklenir (Fabrigar & Wegener, 2012: 57). Faktörler arasındaki eğimin azalması, ilgili faktörlerin toplam varyansa olan katkılarının düşük olduğu anlamına gelmektedir (Koçak, Çokluk ve Kayri, 2020). Bu ölçeğin AFA sonuçlarına ait yığılma grafiği şu şekildedir:

Şekil 3.2.1. AFA Sonuçlarına Ait Yamaç Birikinti Grafiği

Yukarıdaki grafikte, birinci faktör değeri ile ikincisi arasında oldukça önemli bir fark görülürken, ikinci faktörden sonra çizginin oldukça yakın değerlerde seyrettiği görülür. Ayrıca birinci faktör oldukça

yüksek değerlere sahipken ikinci faktörden itibaren değerlerde ciddi bir azalma görülür. Bu bakımdan yamaç birikinti grafiği, ölçek için belirlenen tek faktörlü yapıyı destekler niteliktedir.

3.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi sonrası 19 maddeye düşen ve tek faktörlü olarak belirlenen ölçek, doğrulayıcı faktör analizi için 20 öğretmen tarafından 200 öğrenciye uygulanmıştır. Toplam 19 madde üzerinde yapılan analizlerde uyumsuzluklar tespit edilmiş ve özellikle 5. (konuşurken “r” sesini doğru şekilde çıkarır) ve 6. (konuşurken “s” sesini doğru şekilde çıkarır) maddenin ölçeğin genel yapısına uymadığı tespit edilmiştir. Söz konusu maddelerin çıkarılması sonucunda 17 maddeye indirilen ölçekten elde edilen değerler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 3.3.1. Doğrulayıcı Faktör Analizinden Elde Edilen Değerler

Uyum İndeksi	Elde edilen değer	Yorum
X^2/sd (CMIN/DF)	1,453	Uygun
CFI	.970	Uygun
GFI	.907	Kabul edilebilir
RMSEA	.048	Uygun
NFI	.911	Kabul edilebilir
RFI	.898	Kabul edilebilir değere yakın
IFI	.970	Uygun
AGFI	.880	Kabul edilebilir
RMR	.043	Uygun

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, 17 maddeye indirilen ölçek kabul edilebilir değerlere ulaşmıştır. Böylece, tasarlanan Konuşma Becerisi Uzman Değerlendirme Ölçeği için 17 maddeden oluşan tek faktörlü bir yapının model veri uyumunun iyi düzeyde olduğu ve bu ölçek ile yapılan ölçümlerin geçerli olduğu sonuca ulaşılmıştır.

Cronbac’h Alpha: Yapılan faktör analizleri sonrasında 17 maddeyle kabul edilen ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbac Alpha değeri kontrol edilmiş ve çıkan sonuç .941 olarak belirlenmiştir. Söz konusu değer, Cronbac Alpha için genel olarak kabul edilen sınırın (>.70) üstünde ve yüksek olarak kabul edilecek (>.90) bir orandadır. Bu sonuçlar 17 madde ile kabul gören ölçeğin yüksek seviyede güvenilirliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

4. Sonuç

Konuşma becerisinin temel unsurlarına yönelik bir uzman değerlendirme ölçeği hazırlamayı amaçlayan bu çalışmada ilk olarak bir madde havuzu belirlenmiş; iki Türkçe eğitimi ve bir ölçme ve değerlendirme uzmanı ile görüş alışverişi yapılarak 28 maddelik bir taslak ortaya çıkarılmıştır. Bu taslak daha geniş bir uzman grubuna sunulduğunda toplam 26 maddenin ölçek için uygun olduğuna karar verilmiştir. Oluşan taslağın geçerlik ve güvenilirlik işlemleri için, istatistiksel teknikler olan açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi için 30 öğretmen, 26 maddelik ölçeği 289 öğrenciye uygulamıştır. Bu uygulamadan elde edilen verilerin analizi sonucunda madde faktör yükü .30’dan düşük olan veya birden fazla faktörle yüksek uyum gösteren (binişik) 7 madde

elenmiş ve ölçek için 19 madde yeterli bulunmuştur. Kalan 19 madde için iki faktöre kadar ulaşmak mümkün olsa da madde faktör yükleri birinci faktör altında daha yüksek oranlara ulaşmış ve tek faktörlü yapının ölçeği %62 oranında karşıladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle tek faktörlü yapının uygun olduğuna karar verilmiş ve ulaşılan sonucu teyit etmek için doğrulayıcı faktör analizine gidilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi için 19 maddeden oluşan ölçek, 20 öğretmen tarafından 200 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda iki maddenin ölçeğin tek faktörlü yapısının istenen değerlere ulaşmasını engellediği fark edilmiş ve bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Kalan maddelere ait değerler (X^2/sd (CMIN/DF) 1,453; CFI .970; GFI .907; RMSEA.048; NFI .911; RFI .898; IFI .970 AGFI .880; RMR .043) doğrulayıcı faktör analizi için ölçüt olarak kabul edilen değerlere uyum göstermiştir. Ayrıca elde 17 maddeye ait veriler, güvenilirliğe yönelik olarak Cronbach Alpha katsayısının belirlenmesi için analiz edilmiş ve .941 gibi yüksek bir değere ulaşılmıştır. Böylece geliştirilmesi amaçlanan Konuşma Becerisi Uzman Değerlendirme Ölçeği, 17 madde ile son şekline kavuşmuş ve kullanıma hazır hâle gelmiştir.

Kaynakça

- Aksan, D. (2009). Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dildilim (5. basım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arslantürk, Z. (2004). sosyal bilimler için araştırma metod ve teknikleri (6. basım). İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Ata Tezbaşara, A. (1997). Likert tipi ölçek geliştirme klavuzu (2. basım). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Aytan, T. ve Güneş, G. (2020). Konuşmanın fiziksel ve zihinsel unsurları. M. N. Kardaş (editör), Konuşma eğitimi (s. 63-80). Ankara: Pegem Akademi .
- Bayat, B. (2014). Uygulamalı sosyal bilim araştırmalarında ölçme, ölçekler ve "Likert" ölçek kurma tekniği. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16 (3), 1-24.
- Bilicioğlu Güneş, A. (2021). Faktör analizi. K. Z. Deniz (editör), İstatistikolay 2: çok değişkenli istatistik (s. 249-312). Ankara: Nobel Akademi.
- Bonett, D. G. and Wright, T. A. (2014). Cronbach's alpha reliability: Interval estimation. Journal of Organizational Behavior, 36 (1), 3-15.
- Bozkurt, B. Ü. (2017). Türkçe anadili konuşucuları için konuşma becerisi değerlendirme çerçevesi önerisi. Ana Dili Eğitimi Dergisi , 5(4), 924-947.
- Bozkurt, B. Ü. (2019). Konuşmanın fiziksel ve zihinsel temelleri. G. Çetinkaya (editör), Konuşma ve eğitimi (s. 43-68). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükkız, K. ve Hasırcı, S. (2013). Anadili öğretiminde konuşma becerisinin yeri. Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları, 1 (1), 57-63.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (20. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, M. (2010). Özel eğitim alanı olarak Türkçe . Ankara: Nobel Yayınları.
- Can, A. (2017). SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde veri analizi (5. basım). Ankara: Pegem Akademi
- Çerçi, A. (2015). Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerin konuşma becerisini ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri . Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 2 (4), 176-204.
- Çolakoğlu, Ö. M. ve Büyükeksi, C. (2014). Açımlayıcı faktör analiz sürecini etkileyen unsurların belirlenmesi. Karaelmas Journal of Educational Sciences, 2, 58-64.
- Dağ Pestil, A. ve Özden, M. G. (2018). Ana dilde konuşma becerisini ölçme ve değerlendirme. Journal of Awareness, 3, 557-570.

- Duran, E. ve Öztürk, E. (2019). Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. H. Akyol ve A. Şahin (editörler), *Türkçe öğretimi: öğretmen adayları ve öğretmenler için* (s. 263-283). Ankara: Pegem Akademi.
- Er, S. (2013). *Etkili ve güzel konuşma sanatı*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Erdem, İ. (2014). *Konuşma ve konuşmanın unsurları*. F. Temizyürek, İ. Erdem ve M. Temizkan (editörler), *Konuşma eğitimi sözlü anlatım* (s. 45-92). Ankara: Pegem Akademi.
- Fabrigar, L. R. and Wegener, D. T. (2012). *Understanding statistics: exploratory factor analysis*. New York: Oxford University Press.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2. ed.). London: SAGE Publications.
- Göçer, A. (2014). Süreç (performans) ve sonuç (ürün) değerlendirme yöntem ve araçlarıyla Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme. Ankara: Pegem Akademi.
- Gündüz, A. ve Demir, S. (2021). Konuşma kaygısı ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31 (1), 145-159.
- Hamzadayı, E. ve Dölek, O. (2017). Konuşma becerisinin değerlendirilmesinde Türkçe öğretmenlerinin yaklaşımları. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 135-151.
- Hattie, J. (1985). Methodology review: Assessing unidimensionality of tests and items. *Applied Psychological Measurement*, 9, 139-164.
- İlhan, M. ve Çetin, B. (2014). LISREL ve AMOS programları kullanılarak gerçekleştirilen yapısal eşitlik modeli (YEM) analizlerine ilişkin sonuçların karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5 (2), 26-42.
- İşcan, A. (2015). İletişim, konuşma ve konuşmayla ilgili temel kavramlar. A. Şahin (editör), *Konuşma eğitimi* (s. 1-25). Ankara: Pegem Akademi.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24. basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karaman, H., Atar, B. ve Çobanoğlu Aktan, D. (2017). Açımlayıcı faktör analizinde kullanılan faktör çıkartma yöntemlerinin karşılaştırılması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37 (3), 1173-1193.
- Karatay, H. ve Dilekçi, A. (2019). Türkçe öğretmenlerinin dil becerilerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri. *Milli Eğitim*, 48 (1), 685-716.
- Kardaş, M. N. (2017). Hazırlıksız konuşmalar ve nezaket. A. Akçay ve S. Baskın (editörler), *Etkinliklerle hafta hafta konuşma eğitimi* (s. 339-364). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenilirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6 (1), 47 - 48.
- Kıymaz, M. S. ve Doyumğaç, İ. (2020). Konuşma eğitiminde ölçme ve değerlendirme . M. N. Kardaş (editör), *Konuşma eğitimi* (s. 273-293). Ankara: Pegem Akademi.
- Koçak, D., Çokluk, Ö. ve Kayri, M. (2020). Faktör sayısının belirlenmesinde MAP testi, paralel analiz, K1 ve yamaç birikinti grafiği. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 330-359.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantification approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28, 563-575.
- Lord, F. M. (1980). *Applications of item response theory to practical testing problems*. Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, NJ.
- Mazlum, M. M., ve Atalay Mazlum, A. (2017). Sosyal bilimlerde araştırma yönteminin belirlenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 4 (4), 1-21.
- Orçan, F. (2018). Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi: ilk hangisi kullanılmalı? *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 9(4), 413-421.
- Öztahtalı, İ. ve Şahin, E. (2020). Etkili konuşma özyeterlik algı ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies*, 15 (1), 565-582.
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi* (2. basım). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2019). Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri (genişletilmiş 7. basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, H. (2019). Konuşma eğitiminde ölçme ve değerlendirme. S. Alyılmaz ve B. Ürün Karahan (editörler), Konuşma eğitimi (s. 124-143). Erzurum: Fenomen Yayıncılık .
- Şahin, N. (2019). İletişim ve etkili iletişim. S. Alyılmaz ve B. Ürün Karahan (editörler) , Konuşma eğitimi (s. 45-66). Erzurum: Fenomen Yayıncılık.
- Temizyürek, F. (2014). Konuşma becerisinde ölçme ve değerlendirme (5. basım). F. Temizyürek, İ. Erdem ve M. Temizkan (editörler), Konuşma eğitimi sözlü anlatım (s. 239-250). Ankara: Pegem Akademi.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Özer, D. (2017). Ortaokul öğrencileri için konuşma becerisi tutum ölçeği: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. International Journal of Language Academy, 5 (6), 120-131.
- Turan, İ., Şimlek, Ü. ve Aslan, H. (2015). Eğitim araştırmalarında likert ölçeği ve likert-tipi soruların kullanımı ve analizi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 186-203.
- Uyumaz, G., Mor-Dirlik, E. ve Çokluk, Ö. (2016). Açımlayıcı faktör analizinde tekrar edilebilirlik: kavram ve uygulama . Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16 (2), 659-675.
- Watkins, M. V. (2021). A step-by-step guide to exploratory factor analysis with SPSS. New York: Routledge.
- Yağmur Şahin, E. ve Zorlu Kana, H. (2015). Türk eğitim programlarında konuşma eğitimi. A. Şahin (editör), Konuşma eğitimi (s. 29-58). Ankara: Pegem Akademi.
- Yaşlıoğlu, M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 46, 74-85.
- Yeşilyurt, S. ve Çapraz, C. (2018). İçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20 (1), 251-264.

Ek:

KONUŞMA BECERİSİ UZMAN DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Sıra No	MADDE	Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık Sık	Her Zaman
1	Konuşurken nefes alışverişini doğru ayarlar.					
2	Konuşurken sesleri doğru olarak çıkarır.					
3	Konuşurken sesleri karıştırır.					
4	Konuşurken sesleri atlar.					
5	Konuşurken “k” sesini doğru şekilde çıkarır.					
6	Konuşurken “h” sesini doğru şekilde çıkarır.					
7	Konuşurken “ğ” sesinin olduğu sözcükleri doğru şekilde telaffuz eder.					
8	Konuşurken sözcükleri doğru şekilde telaffuz eder.					
9	Konuşurken sözcüklere gelen ekleri doğru kullanır.					
10	Konuşurken ses tonunu iyi ayarlar.					
11	Konuşmanın akışını bozan sesler (eee, m, hm gibi) çıkarır.					
12	Konuşmanın akışını bozan anlamsız sözcükler (şey, yani gibi) kullanır.					
13	Konuşurken doğru yerlerde durak yapar.					
14	Konuşurken anlamlı şekilde tonlama yapar.					
15	Konuşurken doğru şekilde vurgu yapar.					
16	Konuşurken ölçünlü dili (İstanbul Türkçesi/Standart Türkçe) kullanır.					
17	Konuşurken beden dili, anlattığını daha etkili kılar.					